

รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน*

MODEL OF CHARACTER DEVELOPMENT BASED ON THE FIVE PRECEPTS FOR SECONDARY STUDENTS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION

¹ณรินทร์ ชัยศิริ Narinrat Chaisiri, ²พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapañño

³ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: narinrat6565@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 1) ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 381 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 คือ 1) พัฒนารูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) ตรวจสอบรูปแบบด้วยแบบประเมิน โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน 286 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ สติสัมปชัญญะ สัมมาอาชีวะ เมตตากรุณา กามสังวร และสัจจะวาจา อยู่ในระดับปานกลาง 2) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) บริบทของสถานศึกษา ส่วนที่ 2 ตัวแบบ คือ 1) ศีล 5 2) คุณลักษณะตามหลักศีล 5 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 4) โครงการ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ คือ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผล และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาคุณลักษณะ, หลักศีล 5, นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the state of problems of characteristics based on the 5 precepts of secondary school students, 2) to develop the model of character development based on the 5 precepts, and 3) to propose a model of character development based on the five precepts for secondary students under the Jurisdiction of the office of the private education commission. Mixed methods research was used for the design, and there were 3 steps of research method which were step 1 study the state of problems of characteristics based on the 5 precepts of secondary school students using 1) the questionnaires with 381 teachers, and data was analyzed by using statistics such as mean, percentage, and standard deviation, and 2) interview 5 key informants, and analyze the data with content analysis. Step 2 develop the model of character development based on the 5 precepts which were 1) develop the model by using focus group discussion of 12 experts, analyze the data by content analysis, and 2) validate the model with the evaluation form. The sample consisted of 286 school administrators who analyzed the data with statistics such as mean, percentage and standard deviation. Step 3 propose a model of character development based on the five precepts for secondary students under the Jurisdiction of the office of the private education commission. Results of the research revealed that 1) the state of problems of characteristics based on the 5 precepts of secondary school students in the overall level were at a high level. When considering each aspect, four aspects were shown at high level which were consciousness, right livelihood, benevolence, Kam Sangworn, and verbal truth was at a moderate level. 2) The development of the model of character development based on the 5 precepts is at a high level, and 3) a model of character development based on the five precepts for secondary students under the Jurisdiction of the office of the private education commission consisted of 4 parts, which were part 1 Introduction which were 1) Principles, 2) Objectives, 3) Context of educational institutions; Part 2 Model which were 1) 5 precepts, 2) characteristics according to 5 precepts, 3) process development of the characteristics according to the 5 precepts, 4) Project; Part 3 Implementation of the model which were 1) preparation, 2) implementation, 3) evaluation; and part 4 success conditions.

Keywords: Model, Character Development, Five Precepts, Secondary Students

บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบัน พฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลในสังคมมีความรุนแรงเพราะขาดการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ทางด้านร่างกาย และจิตใจ พฤติกรรมยังเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมมา โดยแต่ละคนไม่อาจจะเลือกสิ่งแวดล้อมของตนได้ พฤติกรรมจึงมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ปัญหาพิษสุราเรื้อรัง สิ่งเสพติด การฆ่าคน เป็นต้น (สุพัตรา สุภาพ, 2549, หน้า 13) อย่างไรก็ตามถ้าเราได้ดูข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ ฟังจากวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมักจะพบเรื่องวุ่นวายนานัปการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง การว่างงาน การลักขโมยการฆ่าข่มขืนกระทำความผิด ประกอบอาชญากรรม การทำร้าย อัตตะวินิบาตตนเอง และการติดสิ่งเสพติด การฉ้อโกง การขายบริการทางเพศในกลุ่มเยาวชน ปัญหาเด็กวัยรุ่นยกพวกตีกัน นักศึกษายกพวกตีกัน เป็นต้น (จำลอง ดิษยวณิช, 2544, หน้า 4) จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน คนไทยส่วนใหญ่นั้นนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลายาวนาน โดยถือเป็นสถาบันหลัก และเอกลักษณ์ของชนชาติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลาช้านานซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นมุ่งส่งเสริมให้มีการคิดอย่างมีเหตุผลและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552, หน้า 2)

ความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกายจิตใจและสังคมจึงมีหลักการที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ใดมีสุขภาพสมบูรณ์ สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี จิตจะทำหน้าที่ควบคุมและสั่งการทำงานทุกอย่างของร่างกายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (รังสรรค์ แสงสุข และคณะ, 2544) ของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พระพุทธศาสนามีหลักศีล 5 ที่เรียกว่า เบญจศีล เป็นแนวทางเบื้องต้นเพื่อบ่มเพาะคุณธรรมจึงจะสามารถขัดเกลานิสัยใจคอให้มนุษย์มีความประณีตยิ่งขึ้น มีความประพฤติ และการกระทำที่พึงมารู้จักยับยั้งชั่งใจทุกการกระทำ คำพูด ก็ต้องไตร่ตรองให้รอบคอบเสียก่อน (บุญมี แท่นแก้ว, 2547) ถ้าสังคมขาดการควบคุมด้วยศีล ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยกายบ้าง ทางทรัพย์สินบ้าง มนุษย์จะรู้สึกหวาดหวั่น สะพรึงกลัวไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าสังคมควบคุมด้วยศีลไม่ประทุษร้ายกัน ด้วยกายและวาจา สังคมของเราน่าอยู่ มีความสงบสุขร่มเย็น (วสิน อินทสระ, 2549) ดังนั้น ศีล แปลว่า ปกติ เย็น ระเบียบวินัย เป็นต้น กล่าวคือ ผู้มีศีลต้องมีกายวาจาและใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย รากะ โทสะ และโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริตศีล 5 จึงเป็นข้อปฏิบัติที่มีประโยชน์ต่อสังคม จึงจำเป็นต้องเข้าใจในศีล 5 เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนรักษาเอง และเพื่อความสงบสุขของสังคมด้วย (พระเทวินทร์ เทวินโท, 2544)

ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้เยาวชนและคนไทยไม่สามารถรักษาศีล 5 เพราะสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงภายใต้เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาด้วยเหตุนี้ ปัจจุบันเยาวชนและสังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการใช้ความรุนแรง มีพฤติกรรมความเสี่ยงด้านศีลธรรม กระแสการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจทำให้คนมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น แต่เกิดปัญหาด้านพฤติกรรม คือ การย่อหย่อนในศีลธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ปัญหาสังคมหลายด้านยังรุมล้อมคุกคามเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิม ขาดระเบียบวินัยส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่สั่งมาตามโครงสร้างของสังคมไทยจางหายไปพร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ซึ่งทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่จะต้านทานกับสภาพปัญหาแวดล้อมต้องขาดความมั่นคงจนเกิดปัญหาต่างๆ ของสังคมตามมา ปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญนอกจากครอบครัวชุมชนแล้ว สถานศึกษานับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเพราะนอกจากเป็น

แหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางวิชาการแล้วสถานศึกษายังต้องเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามให้กับเยาวชนเพื่อให้ได้รูปแบบและแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของเยาวชนให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการกับสังคมในยุคโลกาภิวัตน์และเสรีนิยม ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างเยาวชนของประเทศให้มีคุณธรรมและเป็นผู้บำนาของประเทศในอนาคต

ดังนั้น ศีลจึงเป็นรากฐานของการยึดถือปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา การมีศีลถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้นักชยมีความแตกต่างจากสัตว์เดียรฉาน พระพุทธองค์ท่านทรงบัญญัติศีลไว้เพื่อให้นักชยอยู่ในสภาวะปกติตามสภาวะเดิมไม่เบียดเบียนกัน ศีลเป็นปกติของมนุษย์เป็นข้อยึดถือปฏิบัติที่ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและเกื้อกูลต่อกัน การไม่เจตนาละเมิดระเบียบ ไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการการกระทำศีลก็คือความไม่ละเมิด ไม่เบียดเบียน อีกอย่างหนึ่ง ศีลอยู่ที่ความสำรวมระวัง คอยปิดกั้นหลักเว้นไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น ถ้ามองให้ลึกที่สุดสภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิดไม่คิดจะเบียดเบียนคนอื่นด้วยกายวาจาใจ (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2542) เหตุนี้ ในการจะส่งเสริมคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของเยาวชนจึงต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในหลักของศีล 5 และการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของเยาวชนจึงมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตนตามหลักของศีล 5 เพื่อก่อให้เกิดความเป็นปกติสุขของเยาวชนและสังคม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมา นักศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อสามารถนำประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน และเพื่อเป็นการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ให้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตและชาวพุทธสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดทั้งต่อตนเองและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและเพื่อสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาสภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยการแจกแบบสอบถาม ซึ่งประชากรในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 41,534 คน และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 45) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2.1 การจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 12 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องศีลธรรมและพฤติกรรมเยาวชน 2) นักวิชาการด้านศาสนาและจิตวิทยา และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ มีเครื่องมือในการวิจัยคือแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้องค์ความรู้ดังกล่าวมาพัฒนาเป็นรูปแบบ

2.2 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นประชากร 756 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 286 คน และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยการแก้ไข ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และทำวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในภาพรวม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในภาพรวม

(n = 381)

คุณลักษณะตามหลักศีล 5	สภาพเป็นจริง			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. เมตตากรุณา	3.63	1.03	มาก	3
2. สัมมาอาชีวะ	3.64	0.92	มาก	2
3. กามสังวร	3.58	0.63	มาก	4
4. สัจจะวาจา	3.49	0.60	ปานกลาง	5
5. สติสัมปชัญญะ	3.74	0.68	มาก	1
รวม	3.62	0.77	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากน้อยไปหามาก คือ สภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้านสติสัมปชัญญะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.68) ด้านสัมมาอาชีวะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = 0.92) ด้านเมตตากรุณา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 1.03) ด้านกามสังวร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.63) และด้านสัจจะวาจา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.60)

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) บริบทของสถานศึกษา ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของศีล 5 2) คุณลักษณะตามหลักศีล 5 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 4) โครงการ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผล และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

1. หลักการ 1) ทำให้นักเรียนเกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งมา โดยลำดับจนถึงจุดสูงสุดของชีวิต 2) ทำให้นักเรียนอยู่ในโรงเรียน สังคมหรือชุมชนนั้นด้วยดี สังคมสงบ เรียบร้อย 3) ทำให้นักเรียนเกิดการฝึกหัดขัดเกลา ปรับการแสดงออกทางกายวาจาให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลและการอยู่ร่วมกันด้วยดี

2. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์รวมไปถึงสังคมโดยรวม 2) เพื่อให้นักเรียนทุกคนเคารพกรรมสิทธิ์ของตนเองและผู้อื่น 3) เพื่อป้องกันความวุ่นวายเบียดเบียน

กันเรื่องของกาม 4) เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน และเพื่อความสามัคคี ประรณาดิตต่อกัน ด้วยจริงใจ 5) เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้ถึงคุณค่าของทุกข้อเกิดแต่การบริโภคอย่างไม่มีสติ ดูแลสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อตัวเองและสังคม

3. บริบทของสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 และการดำเนินกิจการของสถานศึกษา 1) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น สวยงาม มีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย และไม่มีมลภาวะ 2) สถานที่ที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม จากสิ่งที่มีในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 2 ตัวแบบ

1. องค์ประกอบของศีล 5

1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่าสัตว์ มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) สัตว์มีชีวิต (2) รู้ยู่สัตว์มีชีวิต (3) มีจิตคิดจะฆ่า (4) มีความพยายามในการฆ่า (5) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขา ไม่ได้ให้ มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) ของผู้อื่นหวงแหน (2) รู้ยู่ว่าเขาหวงแหน (3) มีจิตคิดจะลัก (4) มีความพยายามลัก (5) ลักของได้ด้วยความพยายามนั้น

3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจจารา เวรมณี เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติดีกในกาม มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรละเมิด (2) จิตคิดจะเสพ (3) มีความพยายามในการเสพ (4) ยังมรรคคืออวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกัน

4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) เรื่องไม่จริง (2) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน (3) มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น (4) ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้น

5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพของมีนเมา คือ สุราและยาเสพติด มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) สิ่งนั้นเป็นของเมา (2) จิตใคร่จะดื่ม (3) มีความพยายามเกิดจากจิตที่ใคร่จะดื่ม (4) กลืนให้ล่องลำคองลงไปจะดื่มกิน ดม เสพ (5) ดื่มกิน ดม เสพ ให้ล่องลำคองจุกเข้าไป หรือฉีดเข้าไปในร่างกายเส้นเลือด

2. คุณลักษณะตามหลักศีล 5 เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีคุณลักษณะดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คุณลักษณะตามหลักศีลข้อที่ 1 เมตตากฎา ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนทำลายตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย (1) นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนโดยให้คำแนะนำในทำการบ้านเสร็จทันเวลา (2) นักเรียนอยู่ในอาการสงบสำรวมและให้อภัยเพื่อน เมื่อถูกเพื่อนรังแก (3) นักเรียนมีความปรารถนาดีต่อเพื่อนที่อ่อนแอกว่า (4) นักเรียนมีจิตคิดสงสารเพื่อน ระวังความโกรธหรือคิดทำร้ายเพื่อน เมื่อเพื่อนใช้วาจาไม่สุภาพหรือล้อเลียน (5) นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนด้วยจิตเมตตา (6) นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนได้รับความเดือดร้อน (7) นักเรียนให้คำแนะนำเพื่อนในทางที่ดีเพื่อให้ห่างไกลทางที่ผิด (8) นักเรียนยินดีและชื่นชมเมื่อเพื่อนได้รับรางวัลและคำชม (9) นักเรียนนั่งสมาธิและแผ่เมตตาให้กับสรรพสัตว์ ทุกๆ วัน (10) นักเรียนมีความพยายามและตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่

2) คุณลักษณะตามหลักศีลข้อที่ 2 สัมมาอาชีวะ การไม่ถือเอาของผู้อื่นที่มีได้ให้หรือไม่ลักขโมยของผู้อื่น ประกอบด้วย (1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพสุจริต (2) นักเรียนใช้ของเพื่อนหลังจากได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น (3) นักเรียนหลีกเลี่ยงคบเพื่อนที่ชอบถือเอาของผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต (4) นักเรียนมีความรักและเห็นคุณค่าทรัพย์สินของโรงเรียนและของผู้อื่น (5) นักเรียนยินดีในสิ่งที่ตนมีตนได้ เว้นขาดการขโมยสิ่งของผู้อื่น (6) นักเรียนคืนเงินทองที่พ่อค้าทอนเกินมา ให้พ่อค้าทันทีที่ได้รับเงินทอนเกินมา (7) นักเรียนตั้งใจเรียนเพื่อประกอบอาชีพที่สุจริตในอนาคต (8) นักเรียนรู้จักระบอบความอยากได้ข้าวของของผู้อื่นลงได้ทุกครั้งที่เกิดขึ้น (9) นักเรียนสะสมออมเงินของตนเองเพื่อซื้อหาของที่ตนเองชอบใจ (10) นักเรียนรักเห็นคุณค่าและหวงแหนข้าวของส่วนตัวของตนเอง

3) คุณลักษณะตามหลักศีลข้อที่ 3 กามสังวร ความไม่ประพฤติดนในกามทั้งหลาย ความสำรวมระวัง รู้จักยับยั้ง ชังใจ ระมัดระวัง ควบคุมตนในทางกามารมณ์ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส ประกอบด้วย (1) นักเรียนมีความรัก ความเมตตาและปรารถนาดีแบบพี่น้องกับเพื่อนชายหญิง ขณะที่อยู่ในวัยเรียน (2) นักเรียนรู้จักการสำรวมกิริยาทางกาย วาจา และใจให้เรียบร้อยอยู่เป็นปกติ (3) นักเรียนใช้ปัจจัยสี่ตามมีตามได้เหมาะสมทางไกลสิ่งของฟุ่มเฟือยและยั่ววนต่อเพศตรงข้าม (4) นักเรียนสำรวมใจระบอบความคิดปรุงแต่ง หลงใหลในรูปร่างหน้าตาเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่ได้พบเห็น (5) นักเรียนเลือกคู่อุปถัมภ์ที่มีประโยชน์ งดเว้นสื่อ สิ่งพิมพ์ ภาพลามกอนาจาร (6) นักเรียนมีวาจาสุภาพ หลีกเลี่ยงการพูดจาส่อไปในทางลามกอนาจาร (7) นักเรียนรู้จักระบอบระวังตนในการเลือกคบเพื่อนทั้งชายและหญิง (8) นักเรียนรู้จักหลีกเลี่ยงการเข้าไปสู่สถานที่ที่ไม่เหมาะสมและเป็นอันตรายทางเพศต่อตนเอง (9) นักเรียนรู้จักพิจารณาความควร ไม่ควรในการใช้เวลาและสถานที่ที่ตนเองจะไปอยู่ทุกขณะ (10) นักเรียนมีความตระหนักรู้ในภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากกามารมณ์ที่ผิดพลาด

4) คุณลักษณะตามหลักศีลข้อที่ 4 สัจจะวาจา การไม่พูดเท็จ โกหกหลอกลวงตัดรอนประโยชน์หรือแกล้งและทำลายผู้อื่น ประกอบด้วย (1) นักเรียนละเว้นการพูดเพ้อเจ้อ การพูดบิบบ้างคับผู้อื่น (2) นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับครูและผู้ปกครองเสมอ (3) นักเรียนพูดแต่คำสุภาพละเว้นการพูดส่อเสียดและยุยงให้เพื่อนแตกแยก (4) นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเสมอ (5) นักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นเสมอ (6) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ในการสอบ (7) นักเรียนเห็นว่าการพูดความจริงทำให้เรามีความมั่นใจและความสง่างาม (8) นักเรียนเว้นจากการพูดโกหกหลอกลวงทำร้ายหรือทำลายผู้อื่น (9) นักเรียนพูดแต่คำจริงสุภาพด้วยจิตเมตตาในเวลาที่เราควรพูดเสมอ (10) นักเรียนหมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองในด้านการพูดที่ดีเสมอ

5) คุณลักษณะตามหลักศีลข้อที่ 5 สติสัมปชัญญะ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ไม่เสพของมีนเมา ปราศจากความประมาทพลังพลัดมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ ประกอบด้วย (1) นักเรียนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับโทษร้ายของสุรายาเสพติดและของมีนเมาอื่นๆ (2) นักเรียนมีสติรอบคอบเว้นขาดจากการดื่มสุรายาเสพติดและเครื่องดื่มมีนเมาอื่นๆ (3) นักเรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับการซื้อขายสุรายาเสพติดและของมีนเมาอื่นๆ (4) นักเรียนมีสติสัมปชัญญะเป็นผู้มีความเพียร (5) นักเรียนร่วมกันรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด (6) นักเรียนรักษาเกียรติและนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัวด้วยการทำความดี (7) นักเรียนมีความภาคภูมิใจตนเองที่หลีกเลี่ยงการเสพสุราสารเสพติดและของมีนเมา (8) นักเรียนเห็นว่าการเสพสุรายาเสพติดและของมีนเมาอื่นๆ คือหนทางแห่งความเสื่อม (9) นักเรียนเห็นว่าการเสพสุรายาเสพติด

ติดและของมีนเมาอื่นๆ เป็นต้นเหตุของการกระทำผิดศีลข้ออื่นๆ (10) นักเรียนตั้งใจงดเว้นการเสพยาเสพติดและของมีนเมาอื่นๆ ที่ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ

3. กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การสร้างความตระหนัก การสร้างความตระหนักของคุณลักษณะตามหลักศีล 5 เป็นการปฏิบัติตามหลักเบญจธรรมอย่างถูกต้องและสามารถนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ หลักการสร้าง ความตระหนักจึงต้องให้นักเรียนมีความเข้าใจหลักศีล 5 และเบญจธรรมได้อย่างถูกต้อง รู้ถึงความบกพร่อง สิ่งที่เป็นข้อบกพร่องและสาเหตุ กระบวนการสร้างความตระหนัก อาจกระทำ ได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยจัดประชุมเป็นประจำ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่านักเรียนทุกคนทราบและมีส่วนร่วมในการหาวิธีป้องกัน หรือลดปัญหา ร่วมกันเพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีกิจกรรม ส่งเสริมความตระหนักในเรื่องศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจรวมถึงการกำหนดนโยบายของโรงเรียน

2) การจัดเตรียมสถานที่ การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการ เป็นการแสดงถึงความพร้อมในการกิจกรรม การอำนวยความสะดวกให้แก่วิทยากร และสามารถทำให้นักเรียน ที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการเกิดความประทับใจ ส่งผลให้การจัดบรรลุดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถแสดงบทบาท สมมุติ การแบ่งงานและให้ความสำคัญขององค์ประกอบในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่บทบาทการเป็น ผู้จัดกิจกรรม วิทยากร ผู้เกี่ยวข้องด้านต่างๆ และสามารถจัดสถานที่ในการจัดกิจกรรมได้ อย่างเหมาะสม

3) การเตรียมสภาพแวดล้อม การเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศกระตุ้นให้นักเรียนความอยากเข้าร่วมกิจกรรม และ นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมโดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับศีล 5

4) จัดเตรียมข้อมูลคุณลักษณะ การจัดเตรียมข้อมูลคุณลักษณะตามหลักศีล 5 เป็นเครื่องมือ สำคัญเครื่องมือหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการต่อจากที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมาเรียบเรียงแล้ว กระบวนการ สำคัญ คือ การจัดเตรียมข้อมูลใช้ในการเพื่อจัดหาระดับความรู้ความเข้าใจตามหลักศีล 5 ของนักเรียน เมื่อคัดกรองแล้วอาจพบข้อสังเกต ประเด็นที่สำคัญหรือปัญหาซึ่งสามารถเขียนเป็นข้อเสนอแนะ ในการจัด กิจกรรมหรือโครงการให้เหมาะสมตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

4. โครงการ หรือ กิจกรรมที่จะพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 สำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โครงการโรงเรียนรักษาศีล 5 เชิงคุณภาพ ครอบคลุมรอบบ่อน คือ โครงการนำธรรมะสู่ภาคปฏิบัติ ฝึกฝนพัฒนาให้เป็นนิสัย โดยรณรงค์ให้นักเรียนหมั่นทำ กิจวัตรความดีจนเป็นนิสัย ดังนี้ 1) กิจกรรมสำหรับศีลข้อที่ 1 คุณลักษณะที่ทำให้เด็กมีเมตตา กรุณา คือ โครงการรักสัตว์ในโรงเรียน 2) กิจกรรมสำหรับศีลข้อที่ 2 คุณลักษณะที่ทำให้เด็กรักและดูแลของตนเองและ ผู้อื่น คือ โครงการของหายได้คืน 3) กิจกรรมสำหรับศีลข้อที่ 3 คุณลักษณะที่ทำให้เด็กมีความรักเพื่อน คือ โครงการวัยเรียน วัยใส หัวใจสุขภาพ 4) กิจกรรมสำหรับศีลข้อที่ 4 คุณลักษณะที่ทำให้เด็กมีสำนึก คือ โครงการคิดก่อนพูด และ 5) กิจกรรมสำหรับศีลข้อที่ 5 คุณลักษณะที่ทำให้เด็กมีสติสัมปชัญญะ คือ โครงการ เฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในโรงเรียน

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้

1. การเตรียมการ 1) กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม 2) กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม 3) กำหนดโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5

2. การดำเนินงาน 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย 2) ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม (3) นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3. การประเมินผล 1) ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม 2) ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม 3) ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ 1) ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา และ 2) การมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน สถานศึกษาและชุมชน

2.2 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จากแบบประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ

3. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ ตามหลักของศีล 5 ซึ่งมีเจตนารมณ์มุ่งให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขไม่เบียดเบียนกัน ยังครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม และสภาพแวดล้อมอีกด้วย 2) วัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 3) บริบทของสถานศึกษา ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบท

ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของศีล 5 ประกอบด้วย มีเจตนา มีความพยายามลงมือปฏิบัติ กระทำสำเร็จ 2) คุณลักษณะตามหลักศีล 5 ศีลเป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งมีลักษณะตามหลักเบญจธรรมซึ่งประกอบด้วย (1) เมตตากรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญและความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ (2) สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงในทางสุจริต (3) กามสังวร ความสังวรในกาม ความสำรวมระวัง รู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ไม่ให้หลงไหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส (4) สัจจะวาจา การกล่าวคำสัตย์ ความซื่อตรง และ (5) สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ผึกตนให้เป็นคนรู้จักยังคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 มี 3 ประการ คือ (1) ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งงาม โดยลำดับจนถึงจุดสูงสุดของชีวิต (2) ทำให้สมาชิกของสังคมหรือชุมชนนั้นอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่าง ดำรงอยู่ด้วยดี และมุ่งหน้าปฏิบัติกิจของตนได้โดยสะดวก (3) ทำให้เกิดการฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรกการ

แสดงออกทางกายวาจาให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่ดีอยู่และการทำงานร่วมกันด้วยดี 4) โครงการการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผล

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การแจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ได้สภาพปัญหาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สภาพปัญหาที่มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 โดยภาพรวม พบว่ามีความสำคัญลำดับที่ 1 คือ คุณลักษณะตามหลักศีล 5 ด้านสัจจะวาจา คือ ไม่พูดเท็จ โกหก หลอกลวงต้อรอนประโยชน์หรือแก่งแย่งและทำลายผู้อื่น ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขเพราะการที่นักเรียนพูดเท็จ หลอกลวงทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งเกิดจากการพูดคำหยาบ ไม่ให้เกียรติคนอื่น และพูดโกหก ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันเป็นยุควัตถุนิยมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้เยาวชนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนห่างไกลจากศีลธรรม ซึ่งก่อการทะเลาะวิวาทจนถึงขั้นบาดเจ็บและเสียชีวิตส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมกันในสังคม จากสภาพปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวงจร เพิ่มผล (2555) ได้ทำการวิจัยพบว่า การละเมิดศีล 5 คือปัญหาของการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นมนุษย์ควรอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและศีลธรรมต้องสร้างจิตสำนึกในการรู้ผิดชอบชั่วดีได้

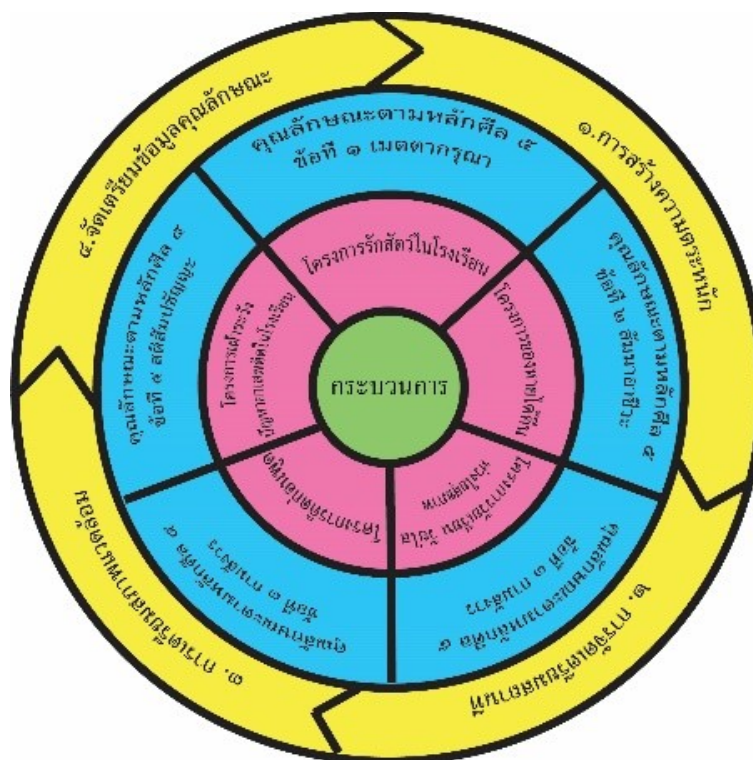
2. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบด้วยการแจกแบบสอบถาม นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบ จากการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับนิรมล เตียงพิทยากร (2560) ได้ทำการวิจัยพบว่า การตรวจสอบรูปแบบมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ ความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3. การพัฒนารูปแบบคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้อำนาจประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) บริบทของสถานศึกษา ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของศีล 5 2) คุณลักษณะตามหลักศีล 5 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 4) โครงการ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผล ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้อง พระมหาธีรธรรม ธมฺมธีโร (บุญเสริม) (2559) ได้ทำการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ มีองค์ประกอบย่อย

ได้แก่ บริบท หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ตัวแบบ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหาร กระบวนการบริหาร และกิจกรรม ส่วนที่ 3 การนำไปใช้ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การควบคุม ประเมินผล ส่วนที่ 4 เงื่อนไข ได้แก่ ความสำเร็จของรูปแบบ

องค์ความรู้การวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สรุปลองค์ความรู้การวิจัย คือ กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย “กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5”

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย มีคำอธิบายได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน 1) การสร้างคุณธรรม 2) การจัดเตรียมสถานที่ 3) การเตรียมสภาพแวดล้อม 4) จัดเตรียมข้อมูล คุณลักษณะ มีรายละเอียดดังนี้ กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แสดงถึงการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ซึ่งสามารถรักษาศีลข้อใดข้อหนึ่งก่อนหรือหลังก็ได้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการเรียงลำดับข้อ แต่จะดูที่โครงการ โดยใช้คุณลักษณะตามหลักศีล 5 คือ คุณลักษณะศีล 5 ข้อที่ 1 เมตตา กรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ คุณลักษณะศีล 5 ข้อที่ 2 การหาเลี้ยงในทางสุจริต คุณลักษณะศีล 5 ข้อที่ 3 ความสำรวมในกาม ความสำรวมระวัง รู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ไม่ให้

หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสคุณลักษณะศีล 5 ข้อที่ 4 การกล่าวคำสัตย์ ความซื่อตรงคุณลักษณะศีล 5 ข้อที่ 5 สติสัมปชัญญะ หมายถึง ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท เมตตากรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะวาจา และสติสัมปชัญญะ ทั้ง 5 ข้อ ขับเคลื่อนกระบวนการด้วยการสร้างความตระหนัก การจัดเตรียมสถานที่ การเตรียมสภาพแวดล้อม และจัดเตรียมข้อมูลคุณลักษณะเพื่อให้เห็นคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียน ได้ชัดเจนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดรูปแบบการพัฒนา แล้วนำไปดำเนินการ จัดทำโครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ให้กับนักเรียน ซึ่งโครงการ กิจกรรมที่ได้เสนอไว้ในงานวิจัยครั้งนี้มีหลายโครงการ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเลือกใช้โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในสถานศึกษา

1.2 ครูและผู้บริหาร ควรมีบทบาทในการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ของนักเรียนในสถานศึกษาของตนเอง และควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 แบบยั่งยืน

1.3 หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการนิเทศติดตามให้สถานศึกษารายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาของตนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เห็นผลอย่างต่อเนื่อง

1.4 สถานศึกษา ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน และขอความสนับสนุนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามหลักศีล 5 โดยมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ เช่น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบท จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักศีล 5 ด้านการแก้ปัญหาของนักเรียนในสถานศึกษา

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยการพัฒนาตัวบ่งชี้หรือคุณลักษณะตามหลักธรรมอื่นๆ เช่น หลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **พระไตรปิฎกศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จำลอง ดิษยวณิช. (2544). **จิตวิทยาของความดับทุกข์**. เชียงใหม่: กลางเวียงการพิมพ์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นิรมล เตียงพิทยากร. (2560). **รูปแบบการส่งเสริมการรักษาศีล 5 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. คุชภินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2547). **พระพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอ.พรินต์ติ้ง เฮ้า.
- พระเทวินทร์ เทวินโท. (2544). **พุทธจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ และจริยธรรม**. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2542). **พจนานุกรมพุทธศาสนฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรธรรม ฌมธโร (บุญเสริม). (2559). **รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. คุชภินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ แสงสุขและคณะ. (2544). **ความรู้คู่คุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วงศ์กร เพิ่มผล. (2555). **ศีล 5 : มิติอารยธรรมสากล**. คุชภินิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วสิน อินทสระ. (2549). **พุทธจริยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรม.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุตรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สุพัตรา สุภาพ. (2549). **ปัญหาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.